Аху 25 коп.

ПОЛОЖЕНИЕ
о выборах народных судов
Грузинской ССР

(Утверждено Указом Президиума
Верховного Совета Грузинской ССР
от 12 октября 1954 года)

К 67.99(а)
А 76

АҢҚАРРА
ҚЫРҬТӘЫЛАТӘИ ССР ЖӘЛАР РСУДҚУА РАЛХШЬА АЗЫ

☆

АҢСНЫТӘИ АҲӘЫНҬҚАРРАТӘ
ШӘКУҬЫЖЬЫРҬА
АКУА—1954

34С1
А.76

Апролетарцәа атәылақуа зегьы рҿы иҟоу, шәҽеидышәкыл!

АҢҚАРРА

ҚЫРҬТӘЫЛАТӘИ ССР ЖӘЛАР РСУДҚУА РАЛХШЬА АЗЫ

☆

(ҚЫРҬТӘЫЛАТӘИ ССР ИРЕИҲАЗОУ АСОВЕТ АПРЕЗИДИУМ 1954 ш. ОКТИАБР МЗА 12 АЗТӘИ АУСҢКА АЛА ИШЬАҚУРҒУҒУОУП)

М476

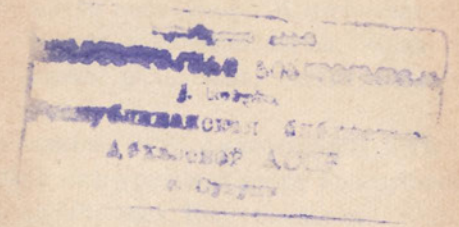

АҢСНЫТӘИ АҲӘЫНҬҚАРРАТӘ
ШӘКУҬЫЖЬЫРҬА
АКУА—1954

НАЦИОНАЛЬНАЯ ВИБЛИОТЕКА
АВХАЗИИ им. И. Г. ПАПАСКИР
Отдел национальной и краеведческой
литературы

АПҔАРРА

ҚЫРҬТӘЫЛАТӘИ ССР ЖӘЛАР РСУДҚУА РАЛХШЬА АЗЫ

АХЫ I

Алхратә система

1. Қырҭтәылатәи ССР Аконституциа а-123-тәи астатиеи, убасгьы СССР-и, ареспублика дгылақуеи, автономтә республикақуеи рсудусбашьа ашьақугылашьазы Азақуан а-22-тәи астатиеи ишырҳәауа инақуршәаны, арапон аҽтәи ажәлар жәлар рсудқуа алырх'уеит зегьы ирзеиҧшу, иеиҟароу, ииашаны алхра азин иҟоу шьаҭас иаҭаны маҷа абжьыҭарала — хы-шықуса аҽҳәара рыманы.

2. Жәлар рсудси жәлар ралатәаҩыси далырхырц илшауеит алхрақуа рыҽны зықура 23 шықуса рыҟнынҵа иназаз, алхра азин змоу Қырҭтәылатәи ССР ауаатәыҩса иреиуоу дарбанзаалакгьы. Жәлар рсудси жәлар ралатәаҩыси далырхырц иалшауам судла аус зқурҭахьоу ауаҩы.

3. Қырҭтәылатәи ССР Аконституциа а-18-тәи астатиа ишаҳәауа инақуршәаны егирҭ ареспублика дгылақуа зегьы руаатәыҩса Қырҭтәылатәи ССР акны Қырҭтәылатәи ССР ауаатәыҩса ираҟараны азин рымоуп алхрақуа рыҟны реаладырхурцгьы, жәлар рсудси, ма жәлар ралатәаҩыси дара алырхырцгьы.

4. СССР-и, ареспублика дгылақуеи, автономтә республикақуеи рсудусбашьа ашьақугылашьазы Азақуан

а-23-тәи астатиа ишаҳәауа инақуршәаны, жәлар рсудцәеи жәлар ралатәаҩцәеи аранон аҿтәи ауаатәыҩса налырх'уеит алхырҭа аокругқуа рыҟны. Жәлар рсуд алхразы (жәлар рсуди жәлар ралатәаҩцәеи ралхразы) алхырҭа аокруг иамеханак'уеит иара убри жәлар рсуд аус ахьауа иатҵанак'уа атерриториа аҟны инхауа ажәлар зегьы.

5. Жәлар рсудцәа ралхраҧы ироуа ахарԥьқуа аҳәынтқарра иашәауеит.

АХЫ II

Алхцәа рсиақуа

6. Жәлар рсудцәа ралхраҟуа рзы алхцәа рсиақуа ҟартцоит: ақалақьқуа рҧы — ақалақьқуа рыҿтәи аԥьажәлар рдепутат Советқуа рынагзаратә комитетқуа, раионла ишоу ақалақьқуа рыҟны — аранон Советқуа рынагзаратә комитетқуа, аҳаблақуа, (апосиолкақуа) рыҟны — аҳабла (апосиолка) Советқуа рынагзаратә комитетқуа, ақыҭа тыԥқуа рыҟны — ақыҭақуа рыҿтәи аԥьажәлар рдепутат Советқуа рынагзаратә комитетқуа.

7. Алхцәа рсиақуа рҧы ианырҵауеит ахацәагьы аҳәсагьы, ауаатәыҩса зегьы, алхра азин змоу, алхцәа рсиақуа анышьтырх'уа аамтазгьы иара убри а-Совет атерриториа аҟны инхақуо, алхраҟуа рыены қурала 18 шықуса рыҟнынза иназаз, расалан милатлаи изеиуазаалакгьы инеилымхзакуа, динс ирымазаалакгьы, ҵарас ирымазаалакгьы, ҵьарак ишьақурханы инхауоу ҵьарак ишьақурханы инымхауоу ҳәа акы азыҳәан иԥкымкуа, изхылҵыз рышьтра зеиԥшразаалакгьы, малс ирымазаалакгьы, ууанза усс имҩаԥаргауазаалакгьы акы азыҳәан иԥкымкуа.

8. Алхцәа рсиақуа рҧы ианырҵауам судла алхра азин змыхқуоу ауаа, алхра азин рымхызарц иара убри априговор ала ишьақургылоу аҿҳәара зегьы аантҵәааиза, иара убасгьы зыхшыҩ еилагоу ауаа, рыхшыҩ шеилагоу азы азақуан ишаҳәауала ишьақургылоу.

9. Алхцәа рсиақуа ҟартцоит алхырҭа пункт цыԥхьаза ишьақургылоу аформала, алхцәа рсиаҧы алфавитла иеишьтаргыланы ианырҵоит алхцәа рыкәлақуа, рыхьзқуа, рабхьызқуа, рықурақуа, доусы ахьынхақуо, рнапқуагьы атцарҩуеит аԥьажәлар рдепутат Совет анагзаратә комитет ахантәаҩыи амазаныкугаҩыи.

10. Арратә хутақуеи ар реилазаарақуеи иреиуоу алхцәа рсиақуа ҟартцоит акомандир инапы атцаҩны. Арра матцура иалоу егьырҵ зегьы алхцәа рсиақуа ирнырҵауеит доусы ахьынхақуо рыҿтәи аԥьажәлар рдепутат Советқуа рынагзаратә комитетқуа.

11. Алхраҟуа рҧынза 20 мыш шыбжьоу аԥьажәлар рдепутат Совет анагзаратә комитет алхцәа рсиақуа ҟацаны, зегьы нахьырбо икыдырҵоит, мамзаргьы убарҵ асиақуа ирынқуоу алхцәа зегьы ирбартә еиԥш икартцоит иара а-Совет ахьҩноу аҩны аҟны, ма алхырҭа апункт аҟны.

12. Алхцәа рсиа аҟны иқунагамкуа ирбауа азыҳәан (асиа иантцалатәуп ҳәа, асиа иалацатәымызт ҳәа, ажәла, ахьз, абхьзы ирҩашьаны иануп ҳ а, алхра азин змам ауаҩ изакуанымкуа асиа дануп ҳәа) арзаҳалқуа алартцоит асиа жәлары ирылазҳәаз аԥьажәлар рдепутат Совет анагзаратә комитет аҟны.

13. Аԥьажәлар рдепутат Совет анагзаратә комитет уалс иадуп алхцәа рсиа аҟны иқунагамкуа икоу ҳәа арзаҳалс иаланагалауа нарбанзаалакгьы хы-мыш

ҿҳәара иахымгакуа иахуаҧшырц, алхцәа рсиагьы ишақунагауала идырҿеирц, мамзаргьы арзаҳал алазгалаз алхҿы ирзаҳал изақушаҳаҭымхаз шәкула иҟаҭаны ирҭарц. Аҵьажәлар рдепутат Совет анагӡаратә комитет иашшыҧхьыӡ иақунаҭаз данақушаҳаҭымха арзаҳал алазгалаз ауаҿы илшауеит, уи инеиҳау а-Совет анагӡаратә комитет аҟны дахашшаарц, иара уи анагӡаратә комитет иақунаҭауа хашшаара ақум.

АХЫ III

Жәлар рсудқуа ралхразы алхырҭа аокругқуеи алхырҭа апунктқуеи

14. Жәлар рсудқуа ралхразы алхырҭа аокругс иҟоу иарбанзаалакгьы аҟны иалырх'уеит жәлар рсудцәа аӡәи жәлар ралатәаҿцәа 50-ҿык инадыркны 75-ҿык рыҟнынӡеи.

Алхырҭа округ цыҧхьаӡа жәлар ралатәаҿцәа шаҟа-шаҟаҿык алырхша шьақудыргылауеит Қырҭтәылатәи ССР Иреиҳаӡоу а-Совет Апрезидиум, Аҧснытәи Аҷаратәи автономтә республикақуа рҟныи, Аахыҭ-Уаҧстәылатәи автономтә област аҟны изыхуҭоу автономтә республика аҿтәи Иреиҳаӡоу а-Совет Апрезидиум, мамзаргьы аобласт аҿтәи аҵьажәлар рдепутат Совет анагӡаратә комитет, — Қырҭтәылатәи ССР аиустициазы аминистрра ишаланагалауала, мамзаргьы изыхуҭоу автономтә республика аҿтәи аиустициазы аминистрра ишаланагалауала, ма аобласт аҿтәи аҵьажәлар рдепутат Совет аҟны Қырҭтәылатәи ССР аиустициазы аминистрра иамоу аусҳәара ишаланагалауала.

15. Жәлар рсудқуа ралхрақуа рзы алхырҭа аокругқуа рсиақуа, иара убраҟагьы аокруг цыҧхьаӡа иалырхраны иҟақуоу жәлар ралатәаҿцәа рхыҧхьаӡарагьы арбаны жәлары ирыларҳәауеит Қырҭтәылатәи ССР Иреиҳаӡоу а-Совет Апрезидиум, Аҧснытәи Аҷаратәи автономтә республикақуа рыҟныи Аахыҭ-Уаҧстәылатәи автономтә област аҟныи — изыхуҭоу автономтә республикаҿтәи Иреиҳаӡоу а-Совет Апрезидиум, мамзаргьы аобласт аҿтәи аҵьажәлар рдепутат Совет анагӡаратә комитет, ҿҳәарала алхрақуа рҿынӡа 28 мыш иреиҭамқуа шыбжьоу.

16. Жәлар рсуд алхразы алхырҭа аокруг атерриториа аҟны алхратә биуллетенқуа рыдкыларазыи абжьқуа рыҧхьаӡаразыи иҟарҭоит алхырҭа апунктқуа.

17. Алхырҭа апунктқуа ҟарҭоит: ақалақьқуа рыҟны — ақалақьқуа рыҿтәи аҵьажәлар рдепутат Советқуа рынагӡаратә комитетқуа, раионла ишоу ақалақьқуа рыҟны — араионқуа рыҿтәи аҵьажәлар рдепутат Советқуа рынагӡаратә комитетқуа, аҳаблақуеи, ақыҭа ҭыҧқуеи рыҟны — араионқуа рыҿтәи аҵьажәлар рдепутат Советқуа рынагӡаратә комитетқуа.

Алхырҭа апунктқуа ҟарҭоит алхрақуа рыҿенынӡа 25 мыш иреиҭамқуа ишыбжьоу.

18. Ақалақьқуеи аҳаблақуеи рыҟны, иара убасгьы ақыҭақуеи ақыҭсоветқуеи ртерриториақуа рыҟны 2.000-ҿык инареиҳаны ауаа ахьынхақуо алхырҭа апунктқуа ҟарҭоит 1.500 — 3.000-ҿык ауаа рыцыҧхьаӡа алхырҭа пунктк-алхырҭа пунктк.

19. 2.000-ҿык иреиҳамқуа ауаа ахьынхақуо ақыҭсовет атерриториа аҟны ҧҟарра ҳасабла алхырҭа пунктк ауп иҟарҭауа.

500-ҿык инадыркны 2.000-ҿык рыҟнынӡа ауаа ахьынхауа ақыҭан хазы иҟарҭоит алхырҭа апункт.

500-ҿык иреиҭаны, аха 300-ҿык иреиҭамкуа ауаа ахьынхауа ақыҭан, мамзаргьы ақыҭақуа гуҧк

рыҟны, убарт ақытақуа рыҟнытә алхырта апункт ақнынза 10 километрк реиҳа бжьазар, иалшауеит хазы алхырта апункт ҡартцарц.

20. Ақыта маҷқуа ахьырацәоу араион харақуа рыҟны иалшауеит 100-ҩык иреитцамкуа ауаа рзыхәан хазы алхырта апункт ҡартцарц.

Ашьхара тыҧқуеи, итышәынтәаланы ауаа ахьнымхауа, иахеитатцқуо ақыҧқуеи рыҟны иалшауеит 100-ҩык иреитцахаргьы, аха 50-ҩык иреитцамкуа ауаа рзыҳәан хазы алхырта апункт ҡартцарц.

21. Арратә хутақуеи ар реилазаарақуеи рыҟны алхырта апунктқуа хазы иҡартцоит хыҧхьазарала 50-ҩык иреитцамкуа, 3.000-ҩык иреиҳамкуа алхцәа рзыҳәан.

АХЫ IV

Алхрақуа реиҿкаара

22. Жәлар рсудқуа ралхрақуа еиҿыркаауеит Қырҭтәылатәи ССР Иреиҳазоу а-Совет Апрезидиум, Аҧснытәи Ачаратәи автономтә республикақуа рыҟныи Аахыц-Уаҧстәылатәи автономтә област акныи — изыхутоу автономтә республика аҿтәи Иреиҳазоу а-Совет Апрезидиумы, аобласт аҿтәи аҧажәлар рдепутат Совет анагзаратә комитети, араионқуеи ақалақьқуеи рыҿтәи аҧажәлар рдепутат Советқуа рынагзаратә комитетқуа рыла. Қырҭтәылатәи ССР атерриториа зегьы акны — Қырҭтәылатәи ССР Иреиҳазоу а-Совет Апрезидиум, Аҧснытәи Ачаратәи автономтә республикақуеи Аахыц-Уаҧстәылатәи автономтә области ртерриториақуа рыҟны — изыхутоу автономтә республика аҿтәи Иреиҳазоу а-Совет Апрезидиум, Аахыц-Уаҧстәылатәи автономтә област аҿтәи аҧажәлар рдепутат Совет анагзаратә комитет алхрақуа раан иашьклаҧшуеит абри аҧҡарра ианагзашьахауа, ирыхуаҧшуеит, ртыҧгьы иқурцоит иқунагамкуа араионқуеи ақалақьқуеи рынагзаратә комитетқуа иҡартцақуаз ҳәа иаланагалауа ашшыҧхьызқуа.

23. Араионқуеи, ақалақьқуеи (раионла ишам ақалақьқуа) рыҿтәи аҧажәлар рдепутат Советқуа рынагзаратә комитетқуа уалс ирыдуп:

а) Қырҭтәылатәи ССР Аконституциеи, СССР-и, аресиублика дгылақуеи, автономтә республикақуеи рсудусбашьа ашьақугылашьа азы Азакуани, иара абри Аҧҡарреи ишырҳәауа инақуршәаны, жәлар рсудқуаси жәлар ралатәаҩцәаси иқудыргылақуаз акандидатқуа ашәқу итарҩырц;

б) Жәлар рсудцәеи жәлар ралатәаҩцәеи ралхрақуа рзы ишьақургылоу аформала иҡатцоу алхратә биуллетенқуа рыла алхырта апунктқуа еиқудыршәарц;

в) Алхырта апунктқуа рыҟны алхратә биуллетенқуа рыдыркыларазыи абжьқуа рыҧхьазаразыи ахатанракцәа ықудыргыларц;

г) Алхырта округ цыҧхьаза жәлар рсуди жәлар ралатәаҩцәеи ралхрақуа рзыҳәан алытцшәақуа шьақудыргыларц;

ғ) Жәлар рсудси жәлар ралатәаҩцәаси иалырхқуаз ишалырхызала аршаҳатгақуа рыртарц, жәлар рсуд цыҧхьазагьы иалырхыз жәлар ралатәаҩцәа рсиақуа ҡартцарц;

д) Алхырта апунктқуа рыҟны иқунагамкуа ахатанракцәа иҡартцаз ҳәа иаланагалауа ашшыҧхьызқуа ирыхуаҧшларц.

24. Жәлар рсудси жәлар ралатәаҩыси иқудыргылақуаз акандидатцәа хаз-хазы шаҟа-шаҟа бжьы ро-

уз аҧхьаʒара азыҳәан, араионқуеи ақалақьқуеи рыҿтәи аҷьажәлар рдепутат Советқуа рынагʒаратә комитетқуа алхырҭа округ цыҧхьаʒа иҟарҭоит аҧхьаʒаратә комиссиақуа 5—7-ҩык ауаа рылаҭаны.

25. Жәлар рсудси жәлар ралатәаҩыси иқугылақуаз акандидатцәа шаҟа-шаҟа бжьы роуз аҧхьаʒара азыҳәан алхырҭа пункт цыҧхьаʒа араион аҿтәи, мамзаргьы ақалақь аҿтәи аҷьажәлар рдепутат Совет анагʒаратә комитет ахаҭанрак иҟны иҟарҭоит аҧхьаʒаратә комиссиа 5—11-ҩык ауаа алаҭаны, иагьшьақудырҕуҕуоит араион аҿтәи, мамзаргьы ақалақь аҿтәи аҷьажәлар рдепутат Совет анагʒаратә комитет.

АХЫ V

Жәлар рсудси жәлар ралатәаҩцәаси ралхрақуа рзы акандидатцәа рықургылашьа

26. Жәлар рсудси жәлар ралатәаҩцәаси ралхрақуа рзы акандидатцәа ықудыргыларц азин рымоуп ауаажәлар рорганизациақуеи аҷьажәлар ргуҧқуеи: акоммунисттә партиатә организациақуа, азанааҭ еидгылақуа, акооперативтә организациақуа, аҿар рорганизациақуа, акультуратә гуҧқуа, иара убасгьы анаплакқуеи аусбарҭақуеи рыҟны — аусуцәеи амаҭура иалоуи рзеиҧш еизарақуа, арратә хуҭақуа рыҟны — арра маҭура иалоу рзеиҧш еизарақуа, аколнхарақуеи ақыҭақуеи рыҟны — анхацәа рзеиҧш еизарақуа, асовнхарақуа рыҟны — асовнхарақуа рҿы аус зуа аусуцәеи амаҭура иалоуи рзеиҧш еизарақуа.

27. Алхрақуа рыҿенынʒа 15 мыш иреиҭамкуа ишыбжьоу, жәлар рсудси жәлар ралатәаҩцәаси акандидатцәа ықузыргылақуаз ауаажәлар рорганизациақуеи аҷьажәлар ргуҧқуеи зегьы уалс ирыдуп, убарҭ акандидатцәа араион, мамзаргьы ақалақь аҿтәи аҷьажәлар рдепутат Совет анагʒаратә комитет аҟны ашәҟу иҭарҩырц.

Араион, мамзаргьы ақалақь аҿтәи аҷьажәлар рдепутат Совет анагʒаратә комитет уалс иадуп ашәҟу иҭарҩырц, Қырҭтәылатәи ССР Аконституциаи, СССР-и, ареспублика дгылақуеи, автономтә республикақуеи рсудусбашьа ашьақугылашьа азы Азакуани, алхшьазы абри Аҧҟарреи ишырҳәауа иақуршәаны, ауаажәлар рорганизациақуеи аҷьажәлар ргуҧқуеи иқудыргылақуаз акандидатцәа зегьы.

28. Жәлар рсудс, мамзаргьы жәлар ралатәаҩыс далырхырц акандидат дықузыргылаз ауаажәлар рорганизациа, мамзаргьы аҷьажәлар ргуҧ уалс иадуп араион, мамзаргьы ақалақь аҿтәи аҷьажәлар рдепутат Совет анагʒаратә комитет аҟны акандидат ашәҟу иҭаҩразы иааргарц абарҭ адокументқуа:

а) Жәлар рсудс, мамзаргьы жәлар ралатәаҩыс далырхырц акандидат дықузыргылаз аизара, мамзаргьы аилатәара апротокол, иара убраҟа апрезидиум ачленцәа зегьы рнапқуа аҭаҩны, дара ахьынхақуои, иара акандидат дықузыргылаз аорганизациа ахьʒи, аизара ахьыҟаз аҭыҧ ахьʒи, ианыҟази, аизараҿы, мамзаргьы аилатәара аҟны иҟаз ауаа рхыҧхьаʒареи арбаны, иара акандидат ижәла, ихьʒ, иабхьʒ, иқура, дахьынхо иадрес, апартиа иалазаара, занааҭс имоу зегьы анҭаны;

б) Жәлар рсудс, мамзаргьы жәлар ралатәаҩыс иқудыргылаз акандидат иара убри алхырҭа аокруг аҟынгьы, иара дықузыргылаз аорганизациа аҟнытәгьы абжьы ирҭаразы икандидатура ақургылара дшақушаҳаҭыу ала арзаҳал;

29. Жәлар рсудс, мамзаргьы жәлар ралатәаҩыс иқудыргылаз акандидат абжьы иртарц алшауеит алхырта округ аҟны мацара.

30. Жәлар рсудси жәлар ралатәаҩыси иқудыргылаз акандидат ашәқу итаҩра араион, мамзаргьы ақалақь аҿтәи аџьажәлар рдепутат Совет анагзаратә комитет мап ацәыркыр, иалшауеит ҩы-мыш иахымгакуа иахашшаарц Қырттәылатәи ССР Иреиҳазоу а-Совет Апрезидиум аҟны, Аҧснытәи Аҵаратәи автономтә республикақуеи Аахытц-Уаҧстәылатәи автономтә области рҿы — изыхутоу автономтә республика аҿтәи Иреиҳазоу а-Совет Апрезидиум аҟны, мамзаргьы аобласт аҿтәи аџьажәлар рдепутат Совет анагзаратә комитет аҟны, урт иақуртцауагьы хашшаара ақум.

31. Жәлар рсудси жәлар ралатәаҩцәаси иалырхырц ашәқу итаҩроыз акандидатцәа рыуа дарбанзаалакгьы ижәла, ихьз, иабхьз, иқура, занаатс имоу, ипартиара, иара кандидатс дықузыргылаз аорганизациа ахьз, алхрақуа рыҿенынза 12 мыш иреитцамқуа ишыбжьоу шәқула жәлары ирылархәоит араион, мамзаргьы ақалақь аҿтәи аџьажәлар рдепутат Совет анагзаратә комитет.

32. Жәлар рсудси жәлар ралатәаҩыси ашәқу итаҩроыз акандидатцәа зегьы уезгьы-уезгьы алхратә биуллетенқуа рыҟны ирнырцароуп.

33. Араион ма ақалақь аҿтәи аџьажәлар рдепутат Совет анагзаратә комитет уалс иадуп алхрақуа рыҿенынза 10 мыш иреитцамқуа ишыбжьоу абиуллетенқуа рзырышьтырц алхырта апунктқуа зегьы.

34. Алхратә биуллетенқуа ркьыҧхьуеит жәлар рсудцәа ралхрақуа рзыхәан хазы, хазы — жәлар ралатәаҩцәа ралхрақуа рзыхәан алхырта округ цыҧхьаза.

35. Алхратә биуллетенқуа ркьыҧхьуеит изыхутоу алхырта аокруг иаланхауа ажәлар рыбызшәақуа рыла, хыҧхьазаралагьы алхцәа зегьы ирызхартә еиҧш.

36. Араион, мамзаргьы ақалақь аҿтәи аџьажәлар рдепутат Совет анагзаратә комитет аҟны ашәқу итаҩроыз акандидат дықузыргылаз аорганизациа иарбанзаалакгьы, иара убасцәкьагьы уаҩытәыҩсас иқоу дарбанзаалакгьы Қырттәылатәи ССР Аконституциа а-138-тәи астатиа ишаҳәауа еиҧш азин имоуп иара абри акандидат изыхәан аизарақуа рыҟны, акьыҧхь аҟны, убас зегь рылагьы агитациа акатцараҩы ҧынгылак имамкуа.

АХЫ VI

Абжьыташьа

37. Жәлар рсудқуа ралхрақуа мҩаҧаргоит Қырттәылатәи ССР зегь иазеиҧшу ҿнак иалыршаны.

Алхрақуа рыҿхәара Қырттәылатәи ССР Иреиҳазоу а-Совет Апрезидиум ишьақунарғылоит алхрақуа рыҿенынза 30 мыш шыбжьоу. Алхрақуа мҩаҧаргоит нанусура мшым иақуршәаны.

38. Алхрақуа анымҩаҧаргауа амш аҿны 6 саатк ашьжьымтан инаркны атых 12 саат азы аҟнынза абжьытара ҟалоит.

39. Алхрақуа рымшҿхәара аҿны ашьжьымтан 6 саатк азы араион, мамзаргьы ақалақь аҿтәи аџьажәлар рдепутат Совет анагзаратә комитет ахатарнакс абри алхырта апункт аҟны иқоу аҧхьазаратә комиссиа ачленцәа зегьы ишырбо алхратә иашьчиққуа гуеитә-

ит, игуеиҭоит ишьақургылоу аформала иҟаҵоу алхцәа рсиагьы, насгьы аиашьчик аркны, амҳәыр аарханы, шәааины абжьыҵара шәалага-ҳәа алхцәа дрыӆхьоит.

40. Алхҩыс иҟоу дарбанзаалакгьы иара ихаҭала ауп абжьы шаиҭауа, иара убриазы абжьыҵара ахьымфаӆаргауа ауаҭах аҟны дааины. Алхцәа абжьы шаҧҭауа доусы ихаҭала алхратә биуллетен аашьҭыхны алхратә иашьчик аҭаршәларала ауп.

41. Алхраҟуа ахьымфаӆарго аҩны аҟны алхцәа алхратә биуллетенҟуа ахьхадыҧҭәаалаша ауаҭах ҷыдаҟуа алырх'уеит, мамзаргьы акабина хазҟуа ҟарҵоит. Алхцәа алхратә биуллетенҟуа анхадыҧҭәааува аамҭазы абарҧ ауаҭахҟуа рҿы, мамзаргьы акабинаҟуа рҿы дара абжьы азҭауа алхцәа ракумзар, даҽазәы дарбанзаалакгьы анеира дақуитым (иара анагӡаратә комитет ахаҭанракгьы, иара акомиссиа ачленцәагьы ақуитым).

42. Алхырҭа ауаҭах аҿы иааиз алхфы араион, мамзаргьы ақалақь аҿтәи аџьажәлар рдепутат Совет анагӡаратә комитет ахаҭанрак, мамзаргьы аӆхьаӡаратә комиссиа ачлен иирбоит ипаспорт, ма иколнхара шәкәу, мамзаргьы изанааҭтә блеҭ, ма иара дызусту аазырӆшуа даҽа ршаҳаҭга шәкәук, абри ашьҭахь алхцәа рсиа аҟны дангуарҭалакь, иара убраҟа дшааиз ала адырга анҵаны, ирҵоит жәлар рсуд иалхразы алхратә биуллетени жәлар ралатәаҩцәа ралхразы алхратә биуллетени.

43. Алхратә биуллетенҟуа рхартәаарҭас иалхыу ауаҭах, ма акабина аҟны алхфы, жәлар рсудси жәлар ралатәаҩцәаси иалырхырц иҟугылакуоу акандидатцәа рсиақуа биуллетен цыӆхьаза рыҟны дахуаӆшны иаанижьуеит иара абжьы зыиҭарц ззыиҭахыу рыжәлақуа, егьырҭ зегь рыжәлақуа тәаӆуаны; абри ашьҭахь уи алхратә иашьчик ахьгылоу днеины, алхратә биуллетенҟуа ҭаиршәуеит.

44. Ма аҵара ахьимам аҟнытә, мамзаргьы цәала-жьыла акузаргьы грак ахьимоу аҟнытә, зхала алхратә биуллетен хазырҭәаарц злымшауа алхфы, азин имоуп алхратә биуллетенҟуа анхаиртәааува абжьыҵарҵа ауаҭах (акабина) аҟны, алхратә биуллетенҟуа рхартәааразы алхцәа иреиуоу даҽазәы дарбанзаалакгьы днеигарц.

45. Абжьыҵараан иалшауам алхраҟуа рзы иалхыу ауаҭах аҟны агитациа аҟаҵара.

46. Алхырҭа аҩны аҟны аиҿкаара ыҟазарц азыҳәан араион, мамзаргьы ақалақь аҿтәи аџьажәлар рдепутат Совет ахаҭанрак ҭак'иӆхыҟууп, иара иаарыдиҵауа уаҟа иҟоу дарбанзаалакгьы инаргӡалараны уалны ирыдуп.

47. Алхраҟуа рымшҿҳәара ауха асаат 12 азы араион, мамзаргьы ақалақь аҿтәи аџьажәлар рдепутат Совет анагӡаратә комитет ахаҭанрак абжьыҵара ишалгаз рылаиҳәоит, аӆхьаӡаратә комиссиагьы алхратә иашьчикқуа раартра нап адырк'уеит.

АХЫ VII

Алхраҟуа ирылҵыз ашьақургылара

48. Абжьқуа ахьырыӆхьазауа алхырҭа апункт ауаҭах аҟны абжьқуа рыӆхьазараан иҟазарц иақуиҭуп ауаажәлар рорганизациақуеи аџьажәлар ргыӆқуеи хаз ҷыдала зыгура ганы инарышьҭуа ахаҭанракцәа, иара убас акьыӆхь ахаҭанракцәагьы.

49. Аӆхьаӡаратә комиссиа, аиашьчик аартны, алхцәа иаларгалаз абиуллетенҟуа рхыӆхьазареи ал-

хцәа рсиа ала абиуллетенқуа зоуз ауаа рхыԥхьазареи еиҿдырԥшуеит, иалцуагьы абжьытаратә протокол аҟны ианырцауеит.

50. Мыч рымам ҳәа иԥхьазоуп:

а) ишьақургылоу аформала иҟацам абиуллетенқуа;

б) жәлар рсуд иалхразы абиуллетен, уи аҟны кандидатк инаҿс акандидатцәа итегь ныжьны иҟазар.

51. Араион, мамзаргьы ақалақь аҿтәи аԥьажәлар рдепутат Совет анагзаратә комитет ахатанрак, жәлар рсудси жәлар ралатәаҿцәаси иқугылақуоу акандидатцәа рзыхәан алхырта апункт аҟны · абжьытара шымҩаԥасыз апротокол ҟаицоит. Апротокол рнапқуа атарҿуеит ахатанракыи аԥхьазаратә комиссиа иалақуоу зегьыи.

52. Алхырта апункт аҟны алхрақуа шымҩаԥасыз азыхәан абжьытаратә протокол аҟны иадырбароуп:

а) абжьытара ианалагази ианалгази аамта;

б) асиа ианқуоу алхцәа рхыԥхьазара;

в) алхратә биуллетенқуа зауқуаз алхцәа рхыԥхьазара;

г) алхра зеалазырхуз алхцәа рхъыԥхьазара;

ғ) мыч рымамкуаны ирыԥхьазаз абиуллетенқуа рхыԥхьазара, жәлар рсудц а ралхрақуа рзы хазы, жәлар ралатәаҿцәа ралхрақуа рзы хазы;

д) акандидатцәа зегьы рыжәлақуа ахьытцәаԥуоу абиуллетенқуа рхыԥхьазара, жәлар рсудцәа ралхрақуа, рзы хазы, жәлар ралатәаҿцәа ралхрақуа рзы хазы;

е) кандидатс иқугылақуаз хаз-хазы заҟа-заҟа бжьы роуз, жәлар рсудс иқугылақуаз реиԥш жәлар ралатәаҿцәас иқугылақуазгьы.

53. Алхырта апункт аҟнытә абжьытаратә протокол араион, мамзаргьы ақалақь аҿтәи аԥьажәлар рдепутат Совет анагзаратә комитет ашҟа иаразнак идәықуитцауеит ахатанрак.

54. Алхратә биуллетенқуа (мыч змоу ҳәа иԥхьазоу хазы, мыч змам ҳәа иԥхьазоу хазы) маза уаҩы изхмыртларатәы иҟацаны, амҳәыр раарханы, рытәахразы ирытатәуп ақалақьқуа рыҟны — ақалақьқуа рыҿтәи аԥьажәлар рдепутат Советқуа рынагзаратә комитетқуа, районла ишоу ақалақьқуа рыҟны — араионқуа рыҿтәи аԥьажәлар рдепутат Советқуа рынагзаратә комитетқуа, ақыта тыԥқуа рыҟны — араионқуа рыҿтәи аԥьажәлар рдепутат Советқуа рынагзаратә комитетқуа.

Аԥьажәлар рдепутат Советқуа рынагзаратә комитетқуа уалс ирыдуп алхратә биуллетенқуа ԥхьакны ирымазарц ҿҳәарала алхрақуа анымҩаԥысыз аҿны инаркны хымз ыиасааныа.

55. Араионқуа, мамзаргьы ақалақьқуа рыҿтәи аԥьажәлар рдепутат Советқуа рынагзаратә комитетқуа рыҟны иҟоу аокругқуа рыҿтәи аԥхьазаратә комиссиақуа, алхырта апунктқуа рыҟнытә ахатанракцәа иааргақуаз апротоколқуа рыла, алхырта округ цыԥхьаза хаз-хазы ишьақудыргылоит жәлар рсудцәеи жәлар ралатәаҿцәеи доусы шаҟа-шаҟа бжьы роуз.

Абжьқуа анырԥхьазауа аамтазы реаладырхурц азин рымоуп ауаажәлар рорганизациақуеи аԥьажәлар ргуԥқуеи рхатанракцәас убри азыхәан цыдала инарышьтқуаз, иара убас акьыԥхь ахатанракцәагьы.

56. Жәлар рсудс, мамзаргьы жәлар ралатәаҿыс иалхразы кандидатс иқугылаз, абжьқуа реиҳарак зоуз, даҽажәакала иахҳәауазар, аокруг аҟны иартаз аб-

479

жьқуа зегьы рыбжа атқыс зоуз, убартҟ абжьқуагьы мыч рыманы иҟоуп ҳәа иҧхьазақуоу ракуны ианықала, далхыуп ҳәа дыҧхьазоуп.

57. Араион, мамзаргьы ақалақь аҿтәи аҧьажәлар рдепутат Совет анагҳаратә комитет аҟны иҟоу аокруг аҿтәи аҧхьазаратә комиссиа, алхырҭа аокруг аҿы жәлар рсудцәаси жәлар ралатәаҿцәаси иқугылақуаз акандидатцәа рзыҳәан абжьыҭаратә протоколқуа хҧа ҟартоит. Убартҟ апротоколқуа рнапқуа рыҭарҿыроуп аҧхьазаратә комиссиа ачленцәа зегьы.

58. Алхырҭа аокруг аҟнытәи абжьыҭаратә протокол аҟны ианырҭароуп:

а) аокруг аҟнытәи алхцәа рзеиҧшхыҧхьазара;

б) алхратә биуллетенқуа зоуз алхцәа рхыҧхьазара;

в) абжьыҭара аҟны зеалазырхуз алхцәа рхыҧхьазара;

г) мыч рымам ҳәа иҧхьазоу абиуллетенқуа рхыҧхьазара, жәлар рсудцәа ралхрақуа рзыҳәан хазы, хазы жәлар ралатәаҿцәа ралхрақуа рзыҳәан;

ғ) акандидатцәа зегьы рыжәлақуа ахьыҭәаҧуоу абиуллетенқуа рхыҧхьазара, жәлар рсудцәа ралхрақуа рзыҳәан хазы, хазы жәлар ралатәаҿцәа ралхрақуа рзыҳәан;

д) жәлар рсудс ралхразыи жәлар ралатәаҿцәас ралхразыи иқугылақуаз акандидатцәа доусы хаз-хазы шаҟа-шаҟа бжьы роуз.

59. Абжьқуа рыҧхьазара ианалгалакь ашьҭахь араион, мамзаргьы ақалақь аҿтәи аҧьажәлар рдепутат Совет анагҳаратә комитет ахантәаҿы уалс идуп алхырҭа округ цыҧхьаза абжьыҭаратә протоколқуа руак дәыкуитцарц Қырҭтәылатәи ССР Иреиҳазоу а-Совет Апрезидиум ашҟа, Аҧснытәи Аҳараташ авт-

ономтә республикақуа рыҟный Аахыҵ-Уаҧстәылатәи автономтә област аҟныи — изыхуҭоу автономтә республика аҿтәи Иреиҳазоу а-Совет Апрезидиум ашҟа, мамзаргьы автономтә област аҿтәи аҧьажәлар рдепутат Совет анагҳаратә комитет ашҟа.

Иара убри аамҭазы абжьыҭаратә протокол аҿбатәи аекземплиар дәыкуитцароуп Қырҭтәылатәи ССР Аиустициазы аминистрра ашҟа, Аҧснытәи Аҳаратәи автономтә республикақуа рыҿтәи Аиустициазы аминистрра ашҟа, Аахыҵ-Уаҧстәылатәи автономтә област аҿтәи аҧьажәлар рдепутат Совет анагҳаратә комитет аҟны Қырҭтәылатәи ССР Аиустициазы аминистрра иамоу аусҳәара ашҟа.

Апротокол ахҧатәи аекземплиар аанхауеит жәлар рсудқуа ралхрақуа рзы егьырҭ аусбаратә шәкуҿырақуа ирыцны араион, мамзаргьы ақалақь, аҿтәи аҧьажәлар рдепутат Совет анагҳаратә комитет аусқуа рыҟны.

60. Алхырҭа округ цыҧхьаза апротоколқуа рнапқуа анрыҭарҿлакь ашьҭахь араион, мамзаргьы ақалақь аҿтәи аҧьажәлар рдепутат Совет анагҳаратә комитет ахантәаҿы алхрақуа рылтҵшәа рылаиҳәоит, жәлар рсудс иалырхызи жәлар ралатәаҿцәас иалырхқуази ишалырхызала аршаҳаҭгақуа рыитауеит, иара убасгьы жәлар рсудс иалырхыз иитауеит иара убри асуд азыҳәан иалырхқуаз жәлар ралатәаҿцәа рсиа, аҧьажәлар рдепутат Совет анагҳаратә комитет ахантәаҿыи амазаныкугаҿыи рнапқуа атаҿны.

61. Алхырҭа округ аҟны жәлар рсудс иалырхырц иқугылақуаз акандидатцәа рыуа дарбанзаалакгьы аокруг аҟны абжьқуа реиҳарак аныимоу, араион, мамзаргьы ақалақь аҿтәи аҧьажәлар рдепутат Совет

анагзаратә комитет абри азыҳәан иаразнак адырра ҟарцоит Қырҭтәылатәи ССР иреиҳазоу а-Совет Апрезидиум ашҟа, Аҧснытәи Ауаратәи автономтә республикаҿуеи Аахыҵ-Уаҧстәылатәи автономтә области рыҟны — изыхуҭоу автономтә республикаҿтәи Иреиҳазоу а-Совет Апрезидиум ашҟа, мамзаргьы Аахыҵ-Уаҧстәылатәи аобласт аҿтәи аҧьажәлар рдепутат Совет анагзаратә комитет ашҟа, еиҳа абжьқуа зоуз акандидатцәа ҩыцьа руазәы иалхразгьы алхраҿуа еиҭарыларҳәоит. Алхра ҩыцқуа ҟарцоит ҿҳәарала аҧхьатәи алхраҿуа инадыркны ҩымчыбжьа ирхымгакуа.

62. Жәлар ралатәаҩцәас иалырхырц ишьаҿургылоу ахыҧхьазара аҭкыс иеиҵаны жәлар ралатәаҩцәас иалырхырц иқугылаҿуаз акандидатцәа абжьқуа реиҳара роур, араион, мамзаргьы аҟалаҟь аҿтәи аҧьажәлар рдепутат Совет анагзаратә комитет абри азыхәан иаразнак адырра ҟарцауеит Қырҭтәылатәи ССР Иреиҳазоу а-Совет Апрезидиум ашҟа, Аҧснытәи Ауаратәи автономтә республикаҿуеи Аахыҵ-Уаҧстәылатәи автономтә области рыҟны — изыхуҭоу автономтә республикаҿтәи Иреиҳазоу а-Совет Апрезидиум ашҟа, мамзаргьы аобласт аҿтәи аҧьажәлар рдепутат Совет анагзаратә комитет ашҟа.

Қырҭтәылатәи ССР Иреиҳазоу а-Совет Апрезидиум, Аҧснытәи Ауаратәи автономтә республикаҿуеи Аахыҵ-Уаҧстәылатәи автономтә области рыҟны — изыхуҭоу ареспублика аҿтәи Иреиҳазоу а-Совет Апрезидиум, мамзаргьы аобласт аҿтәи аҧьажәлар рдепутат Совет анагзаратә комитет иабжьаргауеит ма ҩыц алхраҿуа ҟарцарц, мамзаргьы убри инаҿуршәаны иара убри аокруг аҟны жәлар ралатәаҩцәа рхыҧхьазара иагдырхарц.

Аиҭалхраҿуа рымҩаҧгара хымҧада иатахны ианырыҧхьаза, раҧхьатәи алхраҿуа рымышҿҳәара инаркны ҩымчыбжьа реиҳа амҭаҿуа алхра ҩыцқуа рыҿҳәара ҧырцәароуп. Аиҭалхраҿуа раан иқудыргылауеит иатаххаша аҟара акандидатцәа, ууанза иқугылаҿуаны иалрымхқуаз рахьтә еиҳа абжьқуа зоуқуаз.

63. Аокруг аҟны алхра азин зманы иҟоу алхцәа зегьы рыбжаҩык аҵкыс иеиҵаны алхраҿуа рыҟны абжьы арҭазар, араион, мамзаргьы аҟалаҟь аҿтәи аҧьажәлар рдепутат Совет анагзаратә комитет абри азыхәан иаразнак адырра ҟарцауеит Қырҭтәылатәи ССР Иреиҳазоу а-Совет Апрезидиум ашҟа, Аҧснытәи Ауаратәи автономтә республикаҿуеи Аахыҵ-Уаҧстәылатәи автономтә области рыҟны — изыхуҭоу автономтә республикаҿтәи Иреиҳазоу а-Совет Апрезидиум ашҟа, мамзаргьы аобласт аҿтәи аҧьажәлар рдепутат Совет анагзаратә комитет ашҟа, иагьаҿурҭауеит алхра ҩыцқуа ҟарцарц раҧхьатәи алхраҿуа рымышҿҳәара инаркны ҩымчыбжьа реиҳа иахымгакуа.

64. Жәлар рсудцәаси жәлар ралатәаҩцәаси ралхраҿуа рзы акандидатцәа ҩыц абжьыҭаразы реиҭаҿургылара, иара убасҵәкьагьы мыч рымамҳәа ирыҧхьазаз алхраҿуа рцынхурас иҟарцо алхра ҩыцқуагьы мҩаҧаргауеит аҧхьатәи алхраҿуа рзыҳәан иҟарцаҿуаз алхцәа рсиаҿуа рыла, иара алхшьа азы абри Аҧҟаррагьы иагымкуа иаҿуршәаны.

65. Иҿҳәара аанааиза жәлар рсуд далцқыр (алхцәа дрыҧсахыр, дыҧсыр, акыраамҭаза дычмазаҩхар, убас егьырҭгьы), жәлар рсуд иалхра ҩыцқуа мҩаҧаргоит жәлар рсуд даналҭ амш инаркны ҩы-мыз ҿҳәара иахымгакуа Қырҭтәылатәи ССР Иреиҳазоу а-Совет Апрезидиум, Аҧснытәи Ауаратәи автономтә республикаҿуеи Аахыҵ-Уаҧстәылатәи автономтә области ры-

ҟны — изыхуҭоу автономтә республикаҿтәи Иреиҳазоу а-Совет Апрезидиум, мамзаргьы аобласт аҿтәи аԥьажәлар рдепутат Совет анагӡаратә комитет.

66. Жәлар ралатәаҩцәа рхыԥхьаӡара раҷәаны иалҭыр, жәлар рсуд аусура еиԥымкьартә еиԥш иаанхаз жәлар ралатәаҩцәа азымхауа иҟалар, жәлар ралатәаҩцәа рхыԥхьаӡара ахарҭәааразы алхра ҿыцқуа ҟарҭоит.

67. Жәлар рсудси жәлар ралатәаҩыси алхра азини, иара иалхра азини ауаҩытәыҩса имоу аҟны ма мчыла, ма еижьарыла, ма қумақаррала, мамзаргьы акыр иҭаны ихыхрала диԥырхагахарҷ иақузкуа ауаҩ — закуанла ҩы-шықуса рыкнынӡа аҭакра иқушәоит.

68. Жәлар рсудқуа ралхраҟуа раан аматҷура иалоу ауаҩы алхратә документқуа рыкны аподделка анықаитца, мамзаргьы идырны абжьхыԥхьаӡараҟуа анеилеихуа — закуанла хы-шықуса рыкнынӡа аҭакра иқушәоит.

476.

АҬҚАРРА ҚЫРҬТӘЫЛАТӘИ ССР ЖӘЛАР РСУДҚУА РАЛХШЬА АЗЫ

Адаҟьа

АХЫ I. Алхратә система 3

АХЫ II. Алхцәа рсиаҟуа 4

АХЫ III. Жәлар рсудқуа ралхразы алхырҭа аокруг-қуеи алхырҭа апунктқуеи 6

АХЫ IV. Алхраҟуа реиҿкаара 8

АХЫ V. Жәлар рсудси жәлар ралатәаҩцәаси ралхраҟуа рзы акандидатцәа рықургылашьа . . 10

АХЫ VI. Абжьыҭашьа 13

АХЫ VII. Алхраҟуа ирылҭыз ашьаҟургылара . 15

Аредактор М. ҲАШБА.
Атехредактор М. ПИШЬЧИК.
Акорректор Ф. Ҷиҷериа.

Еи 02233. Акьыԥхьразы анапы аҭаҩуп 27|X-54 ш. 1,5 кьыԥхь бҕьыц ыҟоуп. азаказ № 5147. Атираж 2000.

Қырҭтәылатәи ахадаратә ҭыжьырҭа Аҟуатәи атипографиа, Фрунзе иул. № 9.